

AÑO II

PALMA 23 DE OCTUBRE DE 1898

NÚM. 90

DOMINICA XXI

DESPRÉS DE CINCOGESMA.

Que quant cometem un peccat mortal cotreim un deute infinit, que sols podem pagar en l' Infèrn patint un suplici infinit, lo mateix p' el seu rigor que per sa duració.

LA parábola que se conté en lo Evangèli d' avuy té tres parts. La primera mos fa veurer la bondad d' Aquell Señor que sense exigir rès del seu criat, li perdoná el deute considerable (de 19.000 talents, ó sían 200, millions de reals) tant prest com le hi suplicá: La segona mos representa sa dúresa del mateix criat qui després de haver rebut tan gran mercè, fá posar dins la presó á un companh seu qui sols li devia 100 denaris ó sien uns 160 reals. Y se tercera mos refereix el cástich que rebé tal criat per le seua dúresa. L' Amo es Deu, y el criat son tots els homos; la pena á que s' el condabna es la del fòch etern.

El peccat es un deute contrèt ab Deu, y així, desde el moment en que pecam, mos feim deutors á sa Divina Justícia. Y es orde inviolable que si no pagám á Deu lo que li devém, fent lo que es just, le hi pagarem sufrint la misèria. Aquest deute es inmens, perque se fa ún, deutor á Deu d' una pena eterna: així com un moment de sufriment, diu Sant Pau, produeix una gloria eterna, així un moment de crim, produeix una pena eterna. Es foch encés per la justícia de Deu per castigar als delincuentes, es foch etern; y aquesta es una veritat cèrta, escrita en les Santes Escritures, y de la cual ningú pot duptar.

Me direu: jo conceb que Deu qui es infinitament bõ, pot recompensar als seus servidors ab glòria eterna; però que castigui eternament, l' acció d' un instant, ¿còm es possible atribuirhó á la seua justícia? Y, no obstant, encara que noltros no heu compreguem, es així. Si, es fum dels torments dels qui adoraran á la bèstia, pujava en los sigles de los sigles: (se diu ab lo Apocalipsis) y aquest fum es molt diferent de aquell altre de que se parla en el mateix llibre, en el cual está escrit que el fum del perfums de les oracions dels Sants, pujá de mans de s' angel, devant Deu. Un fum es sacrifici á la misericòrdia de Deu, y s' altra fum á sa justícia.

Cuidemmós, diu Sant Gregòri, de no fer á Deu fals per

volerlò fer just. Ell mira sa voluntad y no s' acció, y es propi de sa justícia castigar ab un suplici etern als qui tenen voluntad de pecar eternament en aquesta vida si haguesen viscut eternament.

Per més convincermos de que el deute que el peccador, quant pecca, contreu ab Deu, es infinit, bastará considerar que per satisferlò, fou necessaria l' Encarnació del Verbo Divi y el sacrifici de Jesu-Crist demunt la Creu. Sembla impossible se atrevís ningú á pecar, si se fés tals reflexions.

Però, si per una part es tant de temer sa Justícia, ¿quant no devem estar agrahits á la seua misericòrdia, sabent que no obstant el deute infinit y la pena de que per ell son mereixedors els qui pecan, los perdona exigintlós tan sols per tota satisfacció, la contrició y algunes poques llágrimes de penitència?

Y si Deu mos perdona tan gran pena, ¿ab quanta més rahó no deurem noltros perdonar el mal que hajam rebut dels nostros prohimes? Notem aquesta circustància: El señor que rès havia dit al seu criat quant aquest era deutor seu, lo tracta despues de pervers per no haver perdonat al seu companh els cent denaris que li devia: No esperem que Deu sia suau ab noltros, si noltros no heu som ab los nostros deutors; mos judicará sense misericòrdia, si no havem volgut fér misericòrdia.

MOSSEN JOAN.

PATRONS DE LA SETMANA

Dia 28.—Sant Simó y Sant Judas, apostols.

Aquests benaventurats apostols, fills d' Alfeo y de Maria Cleofé, cosina-germana de Maria Santissima, y germans de Sant Jaume el Menor, després de la venguda de l' Esperit Sant, partiren á predicar el Sant Evangèli enderrocant els idols, é illuminant y desenganyant als qu' havia embancat per mèdi dels seus sacerdots. Sant Simó predicá en Egipte y San Judas en la Messopotància, y passat algun temps entraren junts á la Persia; y succehí qu' el dimoni, que fins llavors havia parlat per mèdi dels seus oracles, perdé la paraula tant tost hey arribaren els Sants Apostols. Passaren después á Babilònia y convertiren moltíssima gent inclús al rey ab tota la seua fami-

lia. Se dirigiren posteriorment á una ciutatomenada Saumír, y allá per impugnas dels Magos (sacerdots dels falsos deus) foren presos y conduits al temple del Sol y de la Lluna perque los adorassen. Se posaren en oració, y, còp en sech, caigueren els idols fets bocins; lo cual causá tal rábia als sacerdots que se tiraren demunt ells y á fòrsa de garrotades los mataren, tenguent llòch son martiri el 28 d' Octubre del any 74, despres de la venguda del Redentor. (Per axò veis que á la processó del Corpus, de la Seu, el sacerdot que representa Sant Simó, porta amb ses mans una massota daurada, recordant l' instrument de dit martiri.)

MOSSEN GASPAR.

IMOLT BEN DISPOST!

I

Quinse anys feya que esperavam una *Circular* com la dictada día 10 del corrent per lo Illm. Sr. Diocessá de Mallorca, (a) y n' ha trenta que planyiam el ningun cas que se feya, á Palma, dels objectes d' art antich, propo-sant per darlos á coneixer que se organisás una *Exposició Retrospectiva*, com la que l' any 1867 s' havia realisa-da á Barcelona, amb sa major part de retaulos y de mobiliari, ornaments y alhaques d' us litúrgich. (b)

Bé es ver que lo Illm. Bisbe Salvá, advertí oficialment al Clero de Mallorca que se remirás molt en lo de netet-jar y renovar aquells objectes; però, per desgràcia, no sempre foren escoltats els seus conseys; y per pitjor resultat les protestes publicades (c) y les denúncies confi-dencials que repetidament hem fetes (d) durant dits 30 anys, tampoch han capturat del tot, l' espargiment del tressor artistich y arqueològich que els seus admisnistradors ó el seus propietaris tenían arreconat.

¡Cuants de marxandos del pahís, y comerciants espa-ñols, y comissionistes extrangers s' han passetjat per sa nostr' illa, de poble, en poble, de casa, en casa, de porxo en porxo, de sacristía en sacristía y de torn en torn.... y lo que s' en han aprofitat! (e)

No parlem de lo derrerament succehit á principals ca-sas de señors, dins Palma, pues sí bé es ver que *sa neces-sitat no te lley*, també es vèr que de qualcuna se pot dir: *tot heu ha perdut, inclús s' honor*.

Enmagatzemats dins el Musèu de la Societat Arqueo-lògica Luliana, (degut exclusivament á la nostra pròpia

(a) L' any 1882, proposarem á la Junta de Govern de la Sociedad A. L. que suplicás á son Patró lo Illm. Sr. D. Mateu Jaume, una or-donansa d' aquest gènere. Motius que respectarem feren infructuosa aquella gestió.

(b) Vide la *Sección Artística* publicada en lo núm. 7 de *La Dul-zayna*; firmada amb lo pseudònim *Aliatar*, día 29 novembre de 1868.

(c) En la primera Epoca de la *Revista Balear*, en *L' Ignorancia*, en l' *Album Artístico de Mallorca* (primera série, que publicarem l' any 1873), y en diferents periodichs locals, inclús aquest setmanari.

(d) La desaparició de l' arca de plata que contenía l' òssa de san-ta Praxedis, la d' un' altra de reure que n' hi havia en l' Arxiu del R. Patrimoni; la d' un palís de cuyro obrat, la d' un tèrn de vellut amb imaginaria; la de retaulos, llibres, etc. que pertenyexian á dife-rents iglesies; y la d' alhaques d' or y plata, cartularis, armes, etc. que figuraven bellament en col·leccions de propietat particular.

(e) Un Consul anglés, que estigué molt de temps á Palma, arribá á formar un vertader *musèu mallorquí*, ahont hey figuravan: desde els antics rebosillos de bròcat, fins á una capa pluvial; desde la llume-nera de vuit blens, fins á un *ostensori* de coure daurat; desde el ven-tay de plegamí, fins al *dyptich* esmaltat,..... Y heu mostrava á qui heu volia veure.

iniciativa) hey hem pogut conservar alguns retaulos de gènere relligiós que estaven retirats del culto, per *veys* y per *lletjos*; y, quant dignes son d' estudi, y lo que valen per son mèrit arqueològich,... ¡gracies á Deu! ja se co-mensa á coneixer, avuy que, (gracies també á les propa-gandes de la dita sociedad) se segueix la restauració que en bona hora comensarem en el temple de Sta. Eularia.

No pretenim cap *vot* d' alabansa p' els nostros trabays en favor de la conservació dels objectes d' art relligiós y d' art profá, els qui fins ara havíam predicat en desèrt; mos basta, després de presenciar tantes dilapidacions, després de sufrir desenganys y rebutjades de part dels qui més obligació tenen de atendre els nostros desinte-ressats conseys y memorials, mos basta y mos umpl de gratíssima satisfacció la prudent y sàbia Circular del nos-tro zelós Prelat, que traduhím aquí meteix sens comen-tarla, pués, amb tot lo respècte que se mereix per venir d' hont vé, sols dirèm que, á judici de tothom, es una pro-va més del dó de bon govèrn que demostra posehir lo Illm. Sr. Campins.

II

«*Conservació d' ornaments y objectes artistichs.*—Des-de un principi tenim el proposit de fèr qualche cosa per la convenient conservació d' aquells poch objectes d' art antich que encara quedan á ses nostres pobres iglesies. Pero, ja que les tasques incessants no mos han compor-tat fins el present, dur envant la nostra idèa, y, per altra part, circumstancies especials aconsellan no diferir cèrtes disposicions preventives y generals; nos apressuram á pu-blicar la present Circular.

Nostron primer intent es recomanar á tots los encarregats dels temples d' aquesta Diocèssis, que conservin amb exquisita curolla tot quant existesca d' algun mèrit artistich ó arqueològich; no fiantse de l' estimació vulgar, sinó del parer que donin persones competents y perites. Y per més que nos consti que ningú ignora ni dexa d' ob-servar les lleys severíssimes, dades per l' Iglesia, prohi-biut la venda de béns y d' objectes preciosos; amb tot y amb axò, y considerant que les ofèrtes tentadores dels qui adquireixen obres d' art, per durles s' en al extran-ger, podrian dar ocasió, en la penúria present, á que cual-cun, amb zel poch digne d' alabar, intentás expedients de venda ó permutes en benefici dels edificis ó d' ornaments; Nos hem de fèr á saber que no estam disposats á trami-tar ningúna d' aqueixes sollicituds. Merexerán, donchs, gran elogi els qui, apreciant lo gran valor del Art cristiá, impedescan dilapidacions que l' inesperència y l' astúcia repetides vegades consumaren amb igual complicitad.»

Ara convendria que la Comissió Provincial de Monu-ments li enviás un vot de gracies, oferintli son auxili per realisar tan escel-lents proposits. Y també seria bò que la nostra Excm. Diputació Provincial, *prenguéss llum de na Pintora*, verbo els devers que fé d' ajudar á la conser-vació dels nostros monuments proto-històrichs. ¡Dins breu temps no mos romandrà un sol *claper*, ni una *nave-ta* dels milenars que, dins Mallorca, testimoniavan s' an-tiquíssima població!

B. FERRÁ.

NA BELINA

(Romanset dedicat á les al-lotes modistes.)

I

Dos al-lots y una al-lota
Eran molts per una viuda
Que trobava que á tretz' anys
S' han de *col·locar* ses fiyes.

Madò Bèt se resolgué,
Dexant sa llar de la vila,
Y á un casull des Molinar
Vengué á ciutat á establirse.

—No vuy jò que rap sa tèrra,
Deya ella, es massa garrida
Na Bèteta.—Y, per finura,
Li posá es nom de *Belina*.

L' endemá de sê arribada
Comensá á fé de *modista*,
S' enten: de *mossa* y sens paga,
A ca sa Mestressa Bisca.

Na Belina passá un any
Replegant per ses botigues
Mostruaris de botons,
Guyes, forros, fils y cintes.

Mentre serví com á *mossa*
Poch va aprende del ofici,
Però, de lletra menuda
¡Si 'n va aprende!... Ja sabía

Cant *flamenco*, *peteneres*,
Y el romans *La Pelegrina*;
De valsos y de boleros,
Y de lo que no es per dir sê.

Tot d' una que cobrá paga
Se vá vestí de *modista*:
En lloch de gipó, jaquet,
Cabeys estufats, *sombrilla*.

Polvos, floch vermey p' es coll
Y calsat de fantasía;
Pengaringois, bracelets,
Y es garbo..... d' una corista.

Del Molinar á Ciutat
Dos viatges cada día;
Y els diumenjes, cada vespre,
A trescar amb ses amigues.

No li passava per alt
Ball de máscara, ni títeres,
Ja que pagaven s' entrada
Joves que la pretenian.....

Axí meteix, sa Corema
A qualque sermó assistía,
Y estava també apuntada
Per *fiya* de la Puríssima...

II

Sa Mestressa, Paca Bisca
Serveix gent de qui-fa-fér:
La Baronesa del Globo,
Ses fiyes des Coronell.

Doña *Lus*, (s' americana),
Ses senyores de Ca 'n Rey,
Y altres dames que no venen
De cases de cavallers.

Per conservar sa parròquia
Pèrd el tercer Manament,
Y 'l fa pèdre, en vení 'l Corpus,
Que totes heu volen llest.

—Al-lotes: m' hé compromesa;
S' en vé la Mare de Deu
D' Agost, ó 'l Ram ó Sant Pere;
Vel-ladeta heureu de fér.—

Y ala! envant, canta que canta,
Revoltades al quinqué,

Donant punts y aficant randes,
Per guanyar un poquet més,
Y fersé qualque albaqueta
Que, á ses festes de carrer,
Han d' estrenar per fer rumbo
Y enamorar caps-lleugers.....

D' aquest modo, na Belina
Esforsantse, ha cobrat jep;
Y esgroguida, amb tossineta
Va coppiu ja fa algun temps.

Aconseyan á sa mare
Que, de modista, la llev',
Y la s' en torn á la vila
A prende ayres, lo més prest.

Lo que havia estalviat
El potecari ja heu té;
Y valga que una càbrera
Li fá almoyna de sa llet.

Madò Bèt renta á jornal;
Y dels seus fiys bergantells
Un va á escola á ca 'ls *Hermanos*
S' altre fa de sabater.

Com no guanya per sa renda
Dèu any y mitj de lloguer,
Y amb élls dos, moltes vegades
Va á la Llonja per calent. (*)

D' haver fuita del seu poble
Casi, casi s' en pened.
¡Si á lo mancó na Belina
—Ja 's fós *col·locada* bé!.....

III

—Ma mareta jo som morta:
Cuant camin me manca alê.

—No t' apuris, fia meua;
Son manies, no tens rès.

Anirem el decapvespre
Ran de má á passetjartê.....

—Ma mareta, al cementèri
M' en hauré d' anár cap dret.

—¡Tants de vespres els dissaptes
Que has vetlat fins á les trêsl...
—Y també molts de diumenjes
Tot lo dematí..... ¿Y perquè?.....

—Per quedar bé sa Mestressa...
—Y hé faltat al sant dever
De Santificar les festes...

Lo que teng, jò m' ho meresch.
Cuant anava á cullí oliva,
¡Allò era viure á pler!

No t' haurias *col·locada*
Y á ciutat pòts casartê.....

—Dins un baül, ma mareta,
Col·locada, me veureu:
Però abans vuy confessarme
De tot lo que á Deu he ofès.....

Tan aviat com seré morta,
Vos suplich que 'm vestigueu:
Falda llisa de pagesa
Rebocillo y giponet.

Sobre el pit la medalleta...
Aplanaume bé 'ls cabeys...
Y posaume una corona
De brots de romaní sech.

Que me digan una missa
A la Verge del Remey...
Si demanan de què hé morta...
D' afany.. per... *col·locarmê*.

ITURZAETA.

(*) De la *Cuyna Econòmica* que en donan gratis.

CRONICÓ DEL MES DE OCTUBRE

Dia 13.—Lo recaudat á Mallorca per ajudar á l' erecció d' un temple á Sta Teresa, en la ciutat d' Avila, sumava 1110'80 pessetes.

Dia 14.—En lo taller d' Argentería de D. Bernat Pomar, hey havia exposada una bella crossa episcopal, de plata daurada y esmaltada, construida per dit artista sots dibuix del Sr. D. Faust Morell, per encàrrech del Illm. señor D. Juan Maura Bisbe d' Oriola.

Dia 15.—Arribaren repatriats de Cuba.

—Se trobá el cadaver d' un homo, enclètxat dins una cova deves sa Torre d' en Pau. (e. g. s.)

Dia 16.—En el Collegi de La Puresa, lo Illm. Sr. Bisbe repartí els premis obtenguts per ses al·lurnes d' aquell curs passat. En el de Sta. Teresa, del Pont d' Inca, los repartí l' Illtre Sr. D. Josef Oliver, Canonge Degá.

—En la possessió Biniforani, propiedat de D. Lloa-xim Aguiló, benehí son nou oratori lo Illtre. Sr. D. Gaspar Vidal, canonge. Les tres funcions resultaren solemníssimes.

Dia 17.—L' Ajuntament acordá tirar baix l' illeta de casulls del costat inferior de Sta. Creu.

Dia 18.—Forsa de vent y temporals de mar.

Dia 19.—Rebumbades.

Dia 20.—Bon temps.

◇ F. ◇

ENVINAGRAT Y RONXETES

Un poch de vergoña es bona.—Señors escolans: ja es hora de que vos arreu de una guya de cap, y en veure dona seguda á banch, tenguent sa cadireta de tisora baix dels pèus ó amagada amb ses falde, mentres els homos s' estan drets tot el temps des sermó ó del rosari, dins ses iglesies,..... los ho afiquen devés s' esquena. Es procediment será escandalós, pero, tratantsê d' esvehir sa desvergoña y sa falta de caritat de ses dones que, no sols ocupan els puestos dels homos, sinó que tenen ses cadiretes desocupades, sent causa de que molts d' ells tengan excusa per no assistir á ses funcions d' iglesia, no queda més remey que *ferhó á les males*. Y si els escolans no heu fan axí com heu proposám, ara que vé sa novena de les ánimes, ja en sabem d' homos que á ses aludides *cares de suro*, los prendán ses cadiretes y s' hi seuran ells. Però bõ sería que els señors acólits no comportassin que arribás el cas.

§

Tèrra á la mar.—Amb so temporal d' aquesta setmana passada ses ones s' han cuydat de dursen mar endins ses tèrres amb que part devant el Corté de Cavallería havian allargat s' esplanada.

¡Ja es de raho! A dins cap cap, cab que, sens una escollera, puga guañarse Hoch; pero, si se trata de que es fanch rossegat á fons volti sa farola des Moll y servesca per dar més feyna á sa Draga,.... no importa escollera.

Amb dit procediment y el de buydar *escombros* dins sa Riera ja fá molts d' anys que sa Junta d' obres des Port, té uns grans mèdis per gastar diners.

§

Cans sens morral.—Dimars passat repicaren els tamborers de La Sala, d' orde del Sr. Alcalde, contra s' abus inveterat dins Palma de dexar alloure tota casta de cans.....

¡Quines ganes de moure renou! ¡Com si ses tamborades fessin pòr á ningú! ¡Com si els papers aferrats p' els

cantons reproduhint uns cuants articles de ses Ordenances Municipals, bastassin per ferles cumplir!

No, no es aquest, Sr. Batle, el procediment per posar remey á un mal tan perillós p' el tránsit publich y tan immoral p' els infants que presencian, en mitj des carré, bregues y actes molt més repugnants per lo indecent's.

Multes á sos amos, que se riuen descaradament de l' Autoritat Municipal. Una degollina á les sordes, comensant p' els canots grossos valdement pestenescan á qualsevol señó d' *empeños* y de regañols. Protecció als pobres municipals que no gosan cumplir amb lo seu dever per *pò de pèrde* sa plassa.

Si no se fá axí, señó Salom, pot torná entregá sa vara al sen antecessor, qui, en matèria de policia urbana, va prometer molt y va cumplí poch; y dexem ses repicades de tambós p' el dia del Corpus.

§

Pornografia.—En els mostradors d' algunes grans botigues de ciutat hem vist exposades colleccions de fotografias de gent de teatro, ó sien retratos de còmiques vestides (casi *despuyades*) á la fresca. Ses señores catòliques poden figurarse lo que son ses funcions de teatros ahont s' hi exhibeixen els originals al viu, parlant y accionant amb *armonía* amb aquells *trajes* tan provocatius. Si dites señores dexassin de ser parroquianes de dites grans botigues ferien beníssim.

Pero,..... ¡Hey ha tantes persones *catòliques*, (inclus qualche *eclesiastich*) que empran capsetes de mistos, amb estampes del meteix gènero verdós!..... A forsa de viure dins una atmósfera corrompuda, ja rès de tot axò mos alsa es ventrey.

§

¡Bona ocasió!—Dinen que s' en duen les grans peses de bronzo extretes de la fragata *Sagunto*, per vendrerlès en el continent. Bona ocasió era aquesta per adquirir lès amb sos doblés que cualcú guarda, replegats per suscricció, ha una trentena d' anys, á fí d' erigir una estatua á Ramon Lull. Però als lulistes de Mallorca, sa derrera pussa que los pica es cumplir son dever; y com sa *célebre Comissió ecsecutiva* de dit monument, organizada dins la Sala, fa cinch ó sis anys, tampoch se recorda dels seus compromisos, ... passan ocasions y proporcions, y no se fá rès. ¿Qui dubta que tots estimám ses nostres glòries?..... ¡Si ressucitassin els qui promogueren cèrtes suscriccions y vessin es gran fetje dels qui guardan lo recaudat, y sotjan, á pesar de les *ronxetes* que de tant entant los regalám!

Si no se desxondexen, tal vegada los desapararèm un barrobí derrera ses oreyes. S' entén: barrobí envinegrat

RECLAMS

El Pla del *nou Cementeri de Palma*, que correspon al clòs principal, aprovat per l' Ajuntament dia 31 de Janer de 1890, tirat á quatre tintes, ahont s' hi demostren los nous edificis projectats y la distribució de pòrtichs, jardins, capelles, monuments y sepultures distingides.—Se ven per 2 reals en la Papereria de J. Umbert.—Cadena de Cort.

També s' hi ven el *Pla de Palma amb l' Arraval*, y el *Mapa de Mallorca*, amb ses corresponents explicacions—á 2 reals cada ecsemplar.

ADMINISTRACIÓN:—Campana 2

Imp. de las hijas de Colomar.